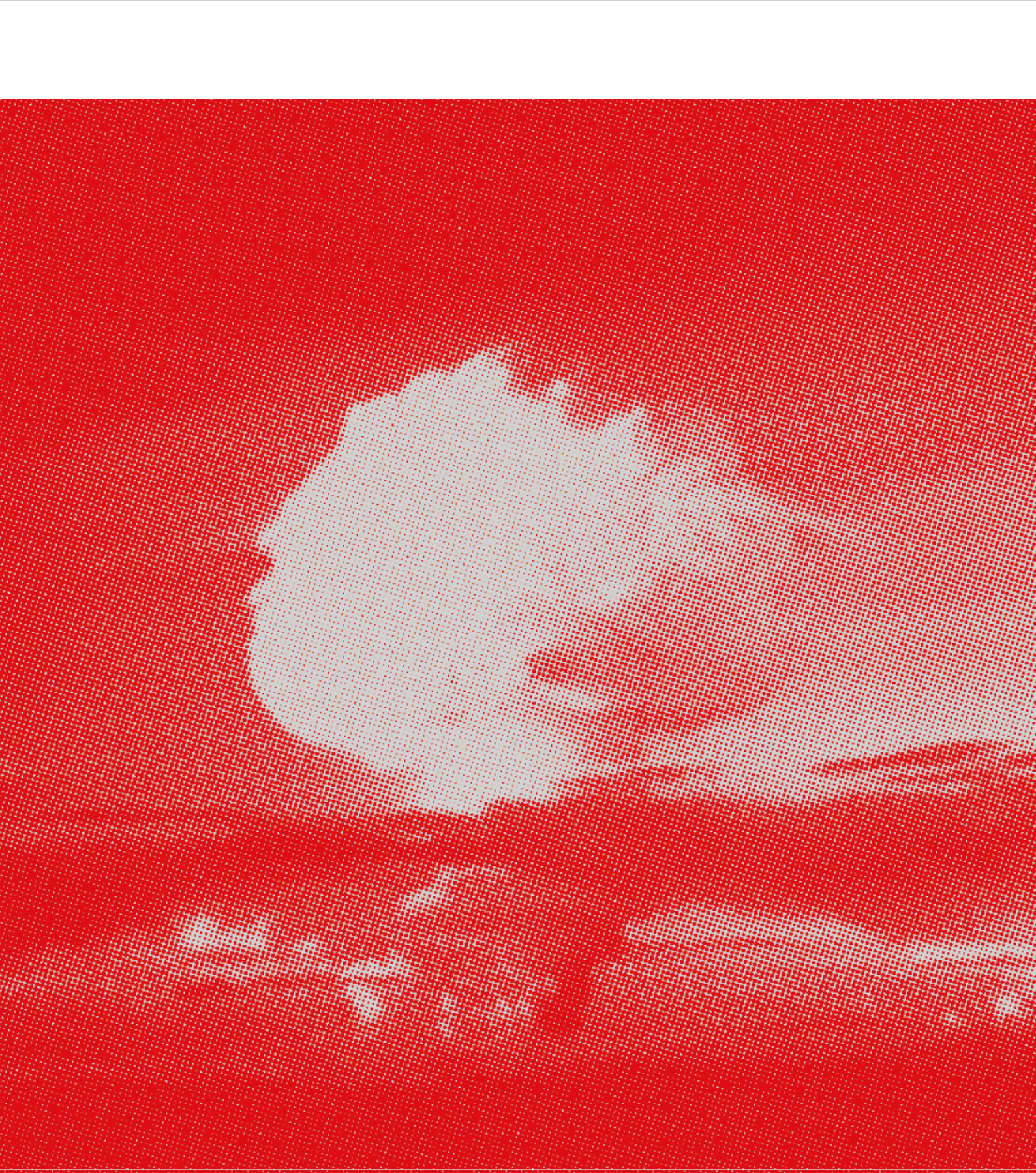

PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Een wereld **ZONDER** kernwapens is mogelijk!

VREDE.BE
ONTWAPENEN OM TE ONTWIKKELEN

Voorwoord

Kernwapens zijn massavernietigingswapens. Een beperkte kernoorlog is al voldoende voor een wereldwijde ecologische catastrofe met miljoenen slachtoffers tot gevolg. De atoomaanvallen op Hiroshima en Nagasaki in 1945, toonden de destructieve impact van atoomwapens aan. In de daaropvolgende decennia waren er ook verschillende gevaarlijke ongelukken en incidenten met deze wapens. De mensheid ontsnapte meermaals ternauwernood aan een ramp. Een misverstand, een accident, de roekeloze leider van een kernmacht, een conflict,... Het kan allemaal voldoende zijn om onze planeet in de gevarenzone te brengen en zelfs grotendeels onleefbaar te maken.

De vredesbeweging ijvert al decennia voor een kernwapenvrije wereld. In de jaren 1980 vonden er grote antirakettenbetogingen plaats in heel West-Europa. Ook in België trokken honderdduizenden mensen de straat op tegen kernraketten. In het Limburgse Kleine Brogel liggen er in het kader van de NAVO al sinds 1963 kernbommen van de Verenigde Staten. Opeenvolgende Belgische regeringen weigeren de aanwezigheid van de wapens te bevestigen en vermijden elk debat rond het thema. De grote meerderheid van de bevolking wil af van de moordtuigen, maar het ontbreekt de beleidsmakers aan de moed en verantwoordelijkheidszin om ze terug naar afzender te sturen.

Mede als gevolg van jarenlange druk en inspanningen van de internationale vredesbeweging trad op 22 januari 2021 het VN-Verdrag inzake het Verbod op Nucleaire Wapens (TPNW) in werking.

Net zoals de andere NAVO-lidstaten weigert België dit Verbodsverdrag te ondertekenen. Er is dus politiek-maatschappelijke druk nodig -veel druk- om onze federale regering op andere gedachten te brengen. Een eerste stap is het pleiten binnen de NAVO voor de verwijdering van de VS-kernwapens uit België en Europa. Ons land zou alvast

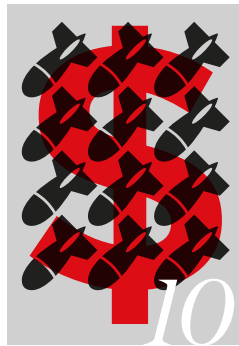
“Een misverstand, een accident, de roekeloze leider van een kernmacht, een conflict,... Het kan allemaal voldoende zijn om onze planeet in de gevarenzone te brengen en zelfs grotendeels onleefbaar te maken.”

het voortouw kunnen nemen door als eerste NAVO-land het Verbodsverdrag te tekenen. Daarna kan er onderhandeld worden over een kernwapenvrije zone in Europa, wat een belangrijke opstap zou betekenen naar een kernwapenvrije wereld.

Steun de campagne van de vredesbeweging tegen kernwapens. Voer mee actie, spreek politici aan en verspreid de informatie bij vrienden en familie. Deze brochure kan je daarbij helpen.

Meer informatie vind je ook op de campagne-website www.nonukes.be en de website van Vrede vzw www.vrede.be

Inhoud

5 Inleiding

6 1. Wat is een kernwapen?
Kernwapens behoren tot de categorie van massavernietigingswapens. Wat onderscheidt kernwapens van conventionele wapens? En wat zijn de gevolgen van een kernexplosie?

10 2. Welke landen bezitten kernwapens?
Anno 2021 zijn er negen landen die samen ongeveer 13.400 kernwapens bezitten. Wie zijn die kernwapenstaten en wat is de kostprijs van hun kernwapenarsenalen?

15 3. Hoe belandden de kernwapens in België?
Kernwapens en democratie gaan niet samen. Dat zien we aan de manier waarop de kernwapens in België terechtkwamen. Wie heeft die beslissing genomen? En waarom wordt er zo weinig over hun aanwezigheid gedebatteerd?

20 4. Bestaat het gevaar dat kernwapens worden ingezet?

Wetenschappers stellen dat het gevaar van een nucleaire oorlog groter is dan tijdens de Koude Oorlog. Hoe komt dit?

25 5. Wat gebeurt er op het internationale niveau rond kernwapens?

Sinds 1945 worden er kernwapens ontwikkeld, getest en gebruikt. Wat is de stand van zaken? Welke verdragen zijn er en welke actoren spelen een rol?

Tussendoor

Kernwapens en klimaat

—

Kernwapens en gender

—

Kernwapens en Noord-Zuid

—

Kernwapens en racisme

—

Kernwapens en mensenrechten

—

Kernwapens en sociale grondrechten

In 2021, zo'n 75 jaar na de bombardementen op Hiroshima en Nagasaki, werden kernwapens illegaal onder het internationaal recht. Toch zijn er naar schatting 13.400 kernkoppen in de wereld, waarvan een twintigtal in België. In 2020 wees een peiling uit dat slechts 46% van de Belgen op de hoogte is van de aanwezigheid van kernwapens op ons grondgebied. Hoog tijd om een stand van zaken op te maken. Hoe zijn die kernwapens hier terechtgekomen en waarom liggen ze er nog steeds?

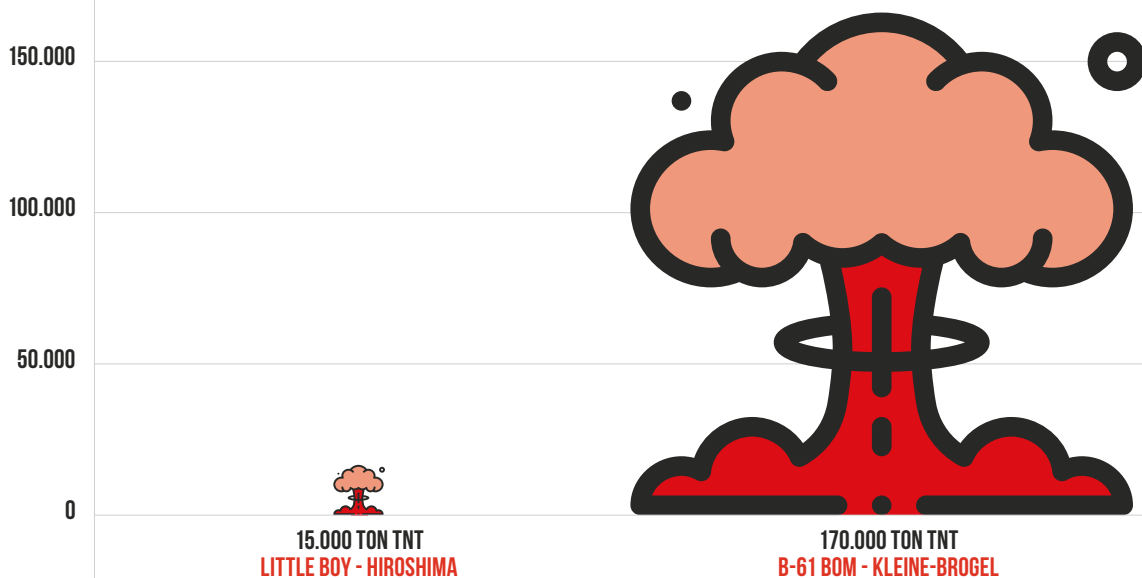

I. Wat is een kernwapen?

Kernwapens behoren tot de categorie van massavernietigingswapens, ook wel niet-conventionele wapens genoemd. Andere wapens in deze categorie zijn biologische en chemische wapens.

Wat kernwapens onderscheidt van conventionele wapens is hun enorme vernietigingskracht. Die komt voort uit de energie die ontstaat bij de splitsing (of fusie) van atomen. Meestal wordt hiervoor uranium of plutonium gebruikt. Bij een kernbom is het de bedoeling om door kernsplitsing of -fusie een ongecontroleerde kettingreactie op gang te brengen, wat leidt tot een kernexplosie. Zo'n explosie brengt grote hitte, luchtdruk en radioactieve straling met zich mee.

De kracht van een explosie wordt uitgedrukt in het equivalent TNT. Met 1 kg TNT kan je een auto oplazen. Het zwaarste conventionele wapen in het wapenarsenaal van de Verenigde Staten heeft een explosieve kracht van ongeveer 11.000 kg of 11 ton TNT. De uraniumbom 'Little Boy' die op Hiroshima geworpen werd, had een kracht van zo'n 15.000 ton TNT. Maar de B61-kernbommen die vandaag in Kleine Brogel liggen zijn nóg veel krachtiger, namelijk 170.000 ton of 170 kiloton TNT!

■ WAT ZIJN DE GEVOLGEN VAN EEN KERNEXPLOESIE?

Dat klinkt een beetje abstract. Laten we eens kijken naar de concrete gevolgen van de ontploffing van een kernbom van 170 kiloton 1,7 km boven Brussel⁽¹⁾:

- > Een extreem hete vuurbal met een doorsnede van 1 km verdampt ogenblikkelijk alles en iedereen van het Magritte-museum tot aan de Beursschouwburg.
- > Tot op een afstand van 1 km van het centrum zorgt een hoge dosis ioniserende straling van meer dan 5 Sv (Sievert) voor acute stralingsziektes en dood.
- > Tot op een afstand van bijna 4 km van het centrum ontstaat er een schokgolf met een overdruk van minstens 34.474 Pascal, waardoor de meeste residentiële gebouwen instorten en veel mensen omkomen (van de Basiliek van Koekelberg tot voorbij het Jubelpark).
- > Tot op een afstand van 5,5 km van het centrum veroorzaakt een hittestraling derdegraads brandwonden (van het midden van Ukkel tot het midden van Laken).
- > Tot op een afstand van 11 km van het centrum zorgt een schokgolf ervoor dat alle ramen in de gebouwen sneuvelen, met heel wat gewonden tot gevolg (van

Sint-Pieters-Leeuw tot de nationale luchthaven van Zaventem).

- > Er ontstaat een paddenstoelwolk met een hoogte van meer dan 13 km, waaruit later een radioactieve neerslag daalt.
- > Naar schatting komen bij de kernexplosie 313.000 mensen om het leven en vallen er 434.000 gewonden. De capaciteiten (infrastructuur en verplegend personeel) om gewonden op te vangen en te verzorgen zijn gedece-meerd en totaal ontoereikend voor het aantal slachtoffers.

Wist je dat

het grootste deel van het uraniumerts gebruikt in het VS-kernwapen-programma en de eerste kernbommen geleverd werd door de Belgische firma Union Minière, en dat dit erts afkomstig was uit de Shinkolobwe-mijn in de provincie Katanga, in de toenmalige Belgische kolonie Congo?

(1) Simulatie via <https://nuclearsecrecy.com/nukemap/>

Kernwapens en klimaat

De klimaatverandering en nucleaire oorlog worden door Bulletin of the Atomic Scientists beschouwd als de twee existentiële gevaren voor onze planeet. De link tussen beide is veelzijdig en ze versterken elkaar. Klimaatveranderingen vormen een multiplicator van bedreigingen die bestaande spanningen en destabilisaties verergeren, wat tevens de kans op een nucleaire oorlog vergroot. Een nucleaire oorlog zou op zijn beurt catastrofaal zijn voor het klimaat.

Klimaatstudies⁽²⁾ tonen aan dat een beperkte regionale nucleaire oorlog, bijvoorbeeld tussen India en Pakistan, dramatische en blijvende mondiale gevolgen zou hebben voor het klimaat en de voedselvoorziening. Bij een nucleaire oorlog zou er een grote hoeveelheid as in de lucht blijven hangen, waardoor een deel van het zonlicht wordt tegengehouden. Het gevolg zou zijn dat de aardoppervlakte met twee tot vijf graden afkoelt en we in een zogenaamde nucleaire winter terechtkomen, gekenmerkt door mondiale misoogsten en hongersnood.

Er zijn dringend meer, stringente en wereldwijde klimaatmaatregelen nodig, maar dit vergt internationale politieke samenwerking. En die wordt nu net gehinderd door een beleid van nucleaire afschrikking en dreiging.

(2) <https://advances.sciencemag.org/content/5/10/eaay5478>

“Zowel fossiele brandstoffen als kernwapens vormen een existentiële bedreiging voor de mensheid. We moeten af van beide.”

**Lien Vandamme - Beleidsmedewerker
Klimaat en Natuurlijke Rijkdommen 11.11.11**

2. Welke landen bezitten kernwapens?

Anno 2021 zijn er negen landen die samen ongeveer 13.400 kernwapens bezitten. Zo'n 90% van de kernkoppen is in handen van Rusland en de Verenigde Staten. Samen met China, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk vormen zij de officiële kernmachten.

Dat wil zeggen dat ze tot het Non-proliferatieverdrag (NPT) uit 1970 zijn toegetreden. Pakistan, India, Israël en Noord-Korea zijn de overige vier kernwapenstaten in de wereld. Zij zijn evenwel geen partij bij het NPT.

De Verenigde Staten stockeert een honderdtal kernbommen in Europa. Zo liggen er 'vooruitgeschoven' kernbommen van de VS in België, Turkije, Italië, Duitsland en Nederland. In ons land zouden er naar schatting twintig kernbommen liggen op de militaire luchtmachtbasis van Kleine Brogel. Met uitzondering van Turkije, bezitten al deze landen gevechtsvliegtuigen die de capaciteit hebben om kernwapens te transporteren en in te zetten. In het geval van België zijn dat de F-16 straaljagers, die in de nabije toekomst vervangen worden door F-35's.

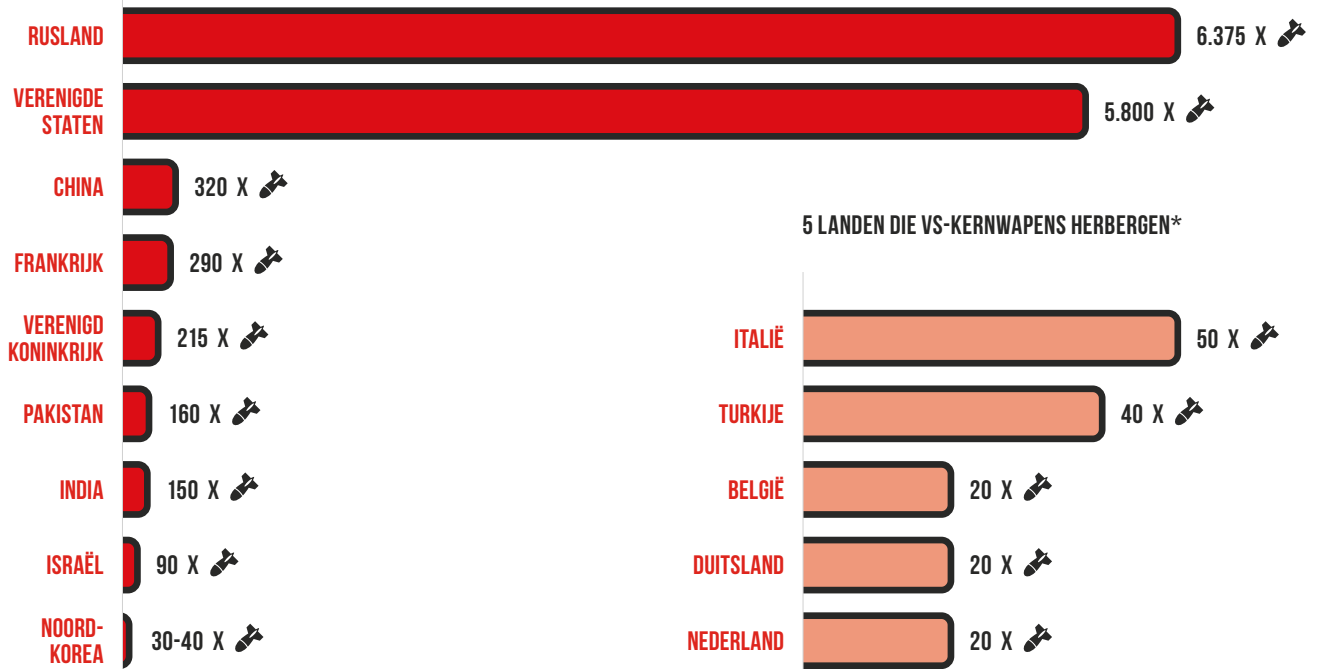
Zowel Rusland als de VS zijn momenteel bezig met de vernieuwing

van hun kernwapenarsenalen. Ook de andere kernwapenstaten investeren fors in de vernieuwing en zelfs uitbreiding van hun nucleaire arsenalen. Het Verenigd Koninkrijk kondigde in maart 2021 aan zijn arsenaal uit te breiden naar 260 kernkoppen. Frankrijk testte in april 2021 nieuwe kernraketten.

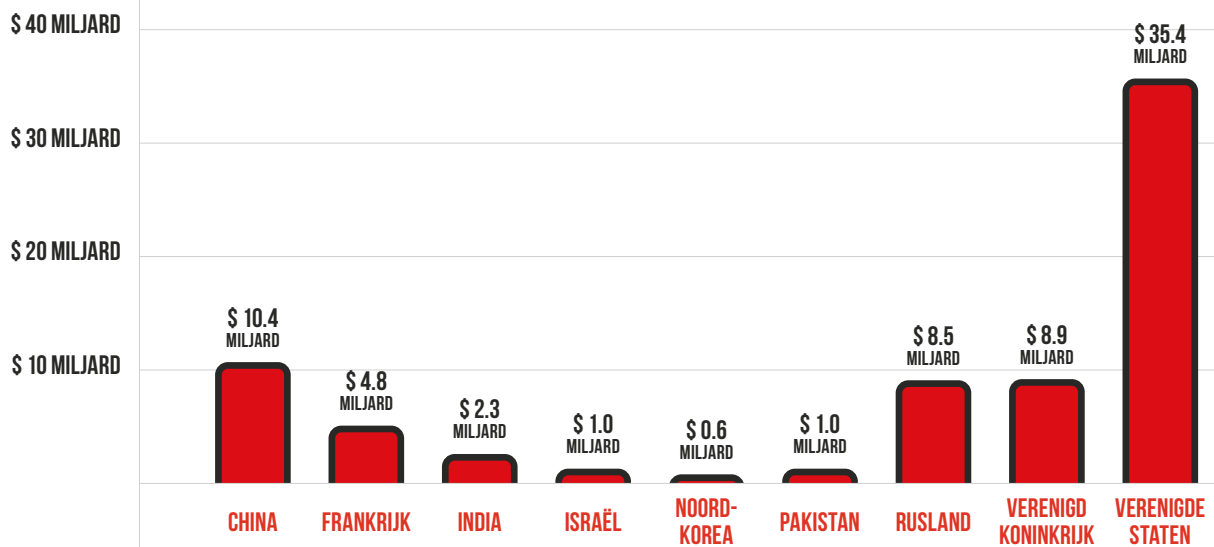
Wist je dat

de Belgische luchtmacht actief participeert aan operatie 'Steadfast Noon', de jaarlijkse nucleaire oefeningen van de NAVO? Belgische piloten oefenen met hun dual-capable F-16 gevechtsvliegtuigen de eventuele inzet van kernwapens.

9 LANDEN DIE KERNWAPENS BEZITTEN

TOTALE UITGAVEN IN 2019: \$ 72.9 MILJARD

Wist je dat

de Belgische regering in 2018 een contract tekende met de wapenfabrikant Lockheed Martin voor de aankoop van 34 nieuwe F-35 gevechtsvliegtuigen ter waarde van bijna 4 miljard euro? De kosten voor de volledige levensduur van de F-35's worden echter geschat op 15 miljard euro! De factuur loopt best snel op als je weet dat 1 vliegtuur met een F-35 tot naar schatting 40.000 euro kan kosten. De regering maakte eind 2020 bekend dat de nieuwe gevechtsvliegtuigen uitgerust zullen worden met de technologie om kernwapens te transporteren.

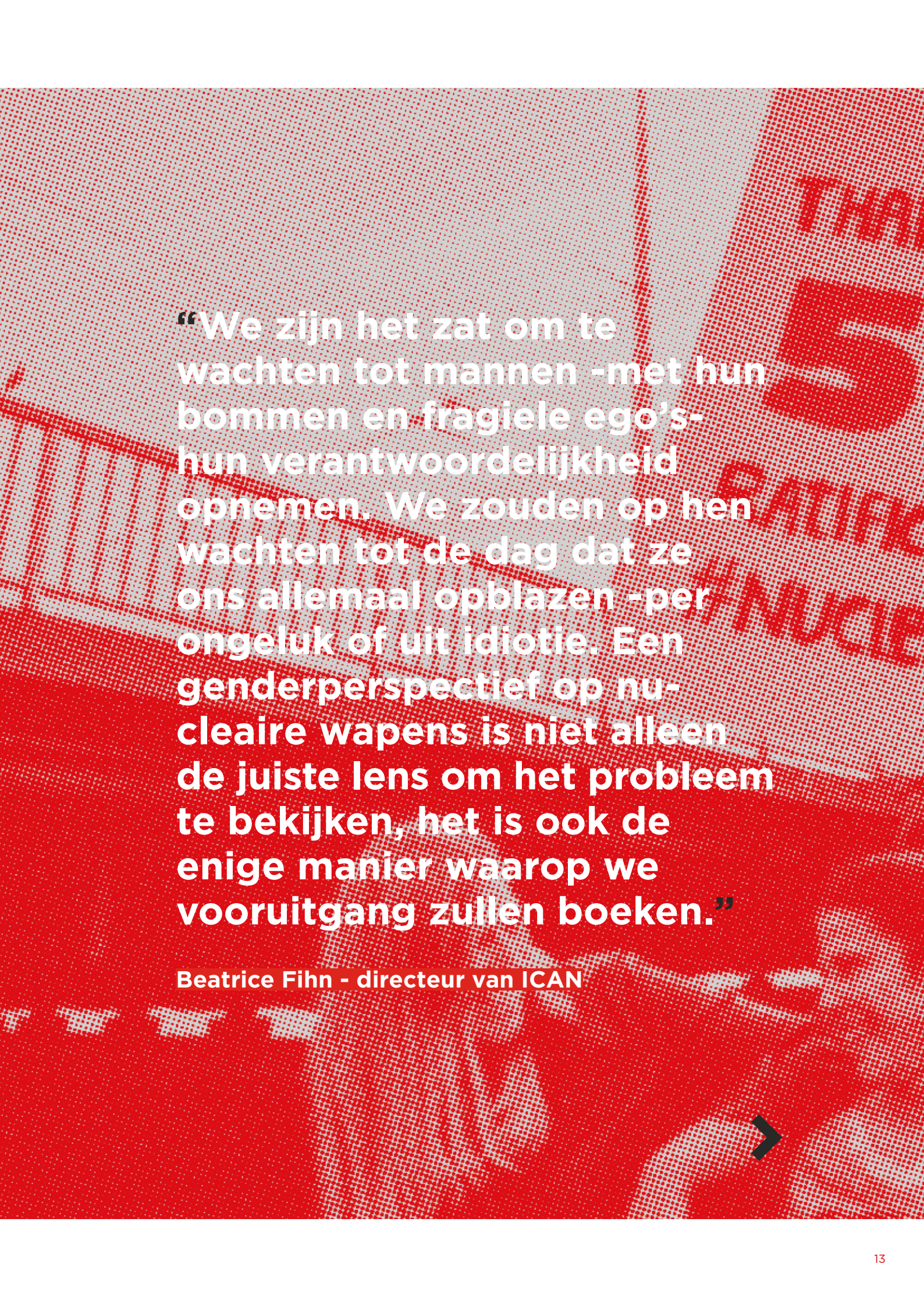
■ WAT IS DE KOSTPRIJS VAN DE KERNWAPENPROGRAMMA'S?

Het onderhouden, vernieuwen en uitbreiden van de kernwapenarsenalen vergt zeer hoge financiële uitgaven. Uit een rapport van ICAN (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons), blijkt dat de verschillende kernwapenstaten daar zo'n 72,9 miljard dollar aan hebben gependend in 2019. De VS besteedde 35,4 miljard dollar, bijna net zoveel als

alle andere kernwapenstaten samen. China had de tweede hoogste uitgaven, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk en Rusland. Deze kosten dekken echter enkel het onderhoud en de ontwikkeling van de kernkoppen en de lanceersystemen (raketten, bommenwerpers, enz.). De werkelijke kost van de instandhouding van heel het nucleair systeem, ligt naar schatting nog zo'n 50% hoger.

Er valt ook grof geld te verdienen met de ontwikkeling van kernwapens. Volgens het rapport 'Don't Bank on the Bomb' investeerden 325 financiële instellingen tussen januari 2017 en januari 2019, meer dan 900 miljard dollar in 28 bedrijven die betrokken zijn bij de productie van kernwapens. Ook de banken in ons land investeren het spaargeld van hun klanten in kernwapenproductie. Zo maakten BNP Paribas, Deutsche Bank en ING tussen begin 2017 en september 2019 samen meer dan 17 miljard dollar over aan kernwapenfabrikanten.

“We zijn het zat om te wachten tot mannen -met hun bommen en fragiele ego’s- hun verantwoordelijkheid opnemen. We zouden op hen wachten tot de dag dat ze ons allemaal opblazen -per ongeluk of uit idiotie. Een genderperspectief op nucleaire wapens is niet alleen de juiste lens om het probleem te bekijken, het is ook de enige manier waarop we vooruitgang zullen boeken.”

Beatrice Fihn - directeur van ICAN

Kernwapens en gender

Een genderperspectief inbrengen in het thema kernwapens is noodzakelijk. Kernwapens hebben een onevenredig schadelijke impact op vrouwen. Zo blijkt dat vrouwen in Nagasaki en Hiroshima, door de blootstelling aan de radioactieve straling, twee keer meer kans liepen om kankers te krijgen en eraan te sterven dan mannen. Zwangere vrouwen die onderworpen werden aan de straling liepen kans op miskramen, doodgeboortes en moedersterfte.

Ondanks deze disproportionele effecten zijn vrouwen ondervertegenwoordigd in de besluitvorming rond kernwapens. Binnen het patriarchaal systeem leeft de idee dat we kernwapens nodig hebben om ons veilig te voelen. Het discours over kernwapens is sterk gendergerelateerd. Het (nuclear) willen bewapenen wordt gezien als mannelijk en sterk, het willen ontwapenen wordt als vrouwelijk en zwak beschouwd. Alles wat een bedreiging inhoudt voor die agressieve mannelijkheid, wordt onderdrukt.

Het Verbodsverdrag is een mijlpaal op het vlak van ontwapening, mede omdat het de genderimpact en het gendernormatief van kernwapens aan de kaak stelt.

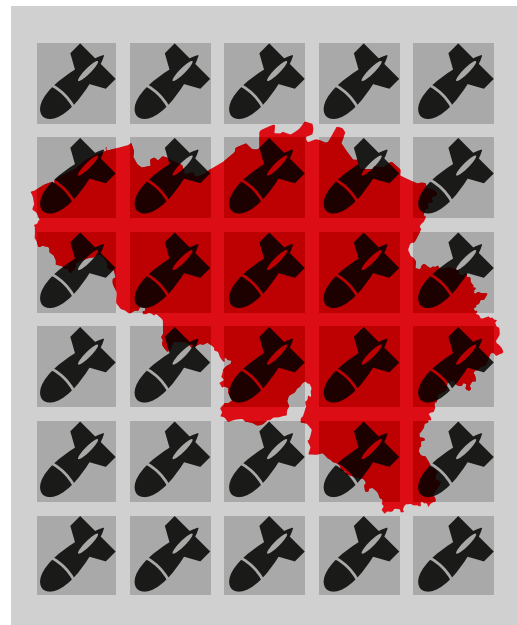
3. Hoe belandden de kernwapens in België?

Kernwapens en democratie gaan niet samen. In ons land wordt elk parlementair debat over de kernwapens op Belgisch grondgebied onmogelijk gemaakt. Elke vraag aan de Belgische minister van Defensie wordt steevast weggewuifd met: “We kunnen bevestigen, noch ontkennen dat er kernwapens zijn”.

De VS-kernwapens kwamen op slinkse wijze in België terecht. Het Belgisch parlement stemde ermee in zichzelf buiten spel te zetten en de regering de vrije hand te geven in de beslissing over de installatie van kernwapens in ons land⁽³⁾.

Eind 1957 nam de NAVO het principiële besluit om kernwapens van de Verenigde Staten ter beschikking te stellen van de Europese NAVO-bondgenoten. De Belgische regering onder premier Achiel Van Acker besliste daarop dat er géén kernwapens op Belgisch grondgebied zouden komen.

De volgende regering, geleid door Gaston Eyskens, kwam daar echter op terug en gaf in 1959 haar fiat voor de installatie van kernwapens op Belgische bodem. Er moest alleen nog een manier gevonden worden om het parlement te omzeilen. De Belgische grondwet (Artikel 185) stelt immers: “Vreemde troepen

mogen niet dan krachtens een wet tot de dienst van de Staat worden toegelaten, het grondgebied betrekken en er doorheen trekken”. En in België is het nog altijd het parlement dat de wetten maakt.

(3) <https://honukes.be/nl/uitleg/>

LEUGENS EN SLUIPENDE BESLUITVORMING

Om het parlement om de tuin te leiden, liet de regering in juni 1962 een wet stemmen over de stationering van NAVO-troepen en -materieel in ons land, die bepaalde dat de Belgische regering hierover het beslissingsrecht kreeg. Het eerste en tevens ook het enige artikel van die wet luidt: “De troepen van de Staten verbonden door het Noord-Atlantische Verdrag met België, mogen het nationaal grondgebied doortrekken of er binnen de grenzen gestationeerd zijn, en onder de voorwaarden voor elk geval vastgesteld in uitvoeringsakkoorden, te sluiten met de betrokken regeringen”.

Vanuit het parlement werd nog een amendement naar voren geschoven om kernwapens expliciet uit te sluiten van deze behoorlijk vage wet. Paul-Henri Spaak, de toenmalige Belgische minister

“In principe kon de Belgische regering weigeren om kernwapens toe te laten op Belgische bodem, maar in de praktijk was het moeilijk om tegen het concrete verzoek van de NAVO in te gaan, omdat de regering zich eerder al akkoord verklaard had met de algemene kernwapenpolitiek van de alliantie.”

van Buitenlandse Zaken, verzekerde echter dat een amendement niet nodig was omdat “het niet de bedoeling van de regering is om via deze omweg de installatie van nucleaire lanceerplatforms

in België toe te staan”. Na deze valse belofte van de regering keurde het parlement de wet van 1962 goed. Tot stand gekomen op basis van een leugen, was deze wet een sluwe manier om te ontsnappen aan het eerder aangegane principeakkoord van de regering tegen de plaatsing van kernwapens op ons grondgebied.

De eigenlijke beslissing over de komst van kernwapens naar België viel binnen de NAVO al een aantal jaren voor de wet van 1962 gestemd werd. De alliantie bepaalde (en bepaalt) wat haar concrete nucleaire behoeften zijn en welke rol daarbij is weggelegd voor de verschillende lidstaten. In principe kon de Belgische regering weigeren om kernwapens toe te laten op Belgische bodem, maar in de praktijk was het moeilijk om tegen het concrete verzoek van de NAVO in te gaan, omdat de regering zich eerder al akkoord

verklaard had met de algemene kernwapenpolitiek van de alliantie. Het gaat hier om een schoolvoorbeeld van sluipende besluitvorming⁽⁴⁾.

In 1963 arriveerden de eerste VS-kernbommen in België.

Wist je dat

de Belgische minister van Defensie De Crem (CD&V), tijdens een bezoek aan Kleine Brogel in 2008, bevestigde dat er kernwapens liggen in België? “Defensie ontkent noch bevestigt, maar iedereen weet dat er een nucleaire capaciteit is.” Later beweerde hij dat het om een verspreking ging.

(4) 50 jaar kernwapens in België opm.pdf (vredesactie.be)

Kernwapens en Noord-Zuid

De meeste kernwapens zijn in handen van een aantal rijke landen uit het globale Noorden, die zo de rest van de wereld in de tang houden. In navolging van de ontwikkeling van kernwapens door de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie, sprongen al snel ook andere landen op de kar. Middelen werden afgeleid naar nucleaire programma's. Daardoor vertraagden en verminderden de broodnodige investeringen in infrastructuur, onderwijs, gezondheidszorg, landbouw, enz. Een voorbeeld hiervan is Pakistan. In 1998 voerde Pakistan een eerste geslaagde nucleaire test uit. De jaren die daaraan voorafgingen, waarin een eigen kernbom ontwikkeld werd, lagen de Pakistaanse militaire uitgaven rond de 7% van het toenmalig Bruto Binnenlands Product (BBP). Ter vergelijking: de militaire uitgaven van België kwamen in 2020 op 1,07% van het BBP.

Recenter nog zagen we de Iraanse economie instorten als gevolg van de internationale sancties gericht tegen de civiele nucleaire ambities van Teheran. De VS-sancties werden nog opgevoerd onder president Trump nadat hij eenzijdig uit de Iran-deal stapte. Deze sancties hadden een onmiddellijke impact op het leven van de gewone Iraniërs: de munt devalueerde, de voedselprijzen verdubbelden en de huurprijzen stegen sterk, net zoals de werkloosheid.

“Dat vooral lage inkomens-landen het Verbodsverdrag ratificeerden, maakt duidelijk dat de strijd tegen ongelijkheid en de strijd tegen kernwapens inherent met elkaar verbonden zijn. De inzet van zoveel miljarden euro’s voor kernwapens zorgt niet voor meer veiligheid en gelijkheid. Integendeel. Kernwapens houden scheve politieke en economische machtsverhoudingen in stand, zorgen voor een continue dreiging op humanitair vlak en trekken de aandacht weg van het realiseren van mensenrechten, nét door ze te ondermijnen.”

Els Hertogen - Directeur 11.11.11.

4. Bestaat het gevaar dat kernwapens worden ingezet?

Tijdens de Koude Oorlog heerste er een ware nucleaire wapenwedloop tussen de twee rivaliserende ideologische grootmachten, de VS en de Sovjet-Unie. De wereld stond verschillende keren op het randje van een atoomoorlog.

Denk maar aan de Cubacrisis van 1962 toen de Sovjet-Unie besloten had om kernwapens op te stellen op het Caraïbische eiland en zo de toorn opwekte van de VS.

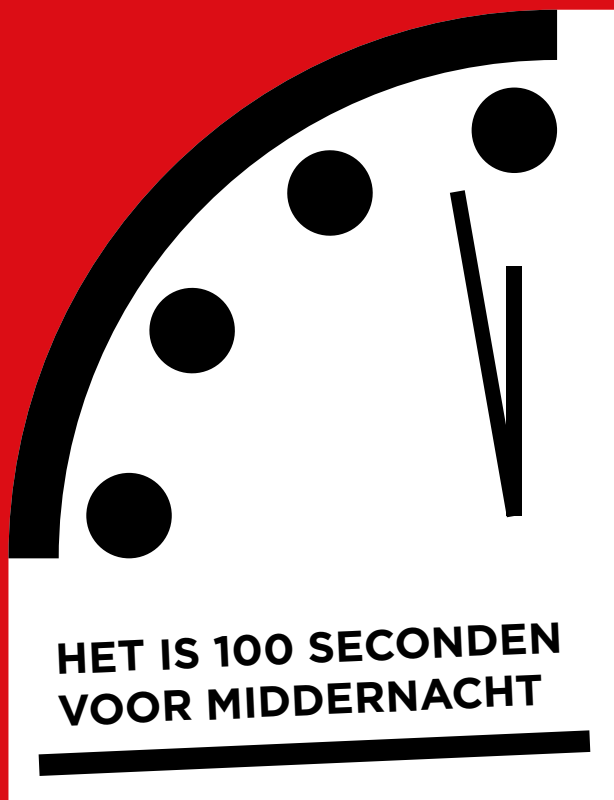
Op het hoogtepunt van de kernwapenwedloop (1986) waren er meer dan 70.000 (!) kernwapens in omloop. Vele duizenden daarvan stonden opgesteld in Europa. Er bestond een reële angst voor een atoomoorlog onder de Europese bevolking, wat leidde tot een reeks massabetogingen tegen kernwapens.

DOOMSDAY CLOCK

Hoe zit het vandaag? De Doomsday Clock is een symbolische weergave van hoe dicht we staan bij de ondergang van de menselijke beschaving - een punt dat wordt aangeduid als middernacht op de klok. Elk jaar stelt Bulletin of the Atomic

Wist je dat

de grootste betoging in de Belgische geschiedenis doorging op 23 oktober 1983? Toen manifesteerden naar schatting 400.000 mensen tegen de opstelling van VS-kruisraketten in ons land. De massale betogingen in heel Europa toonden aan dat er een groot draagvlak was voor kernontwapening. Dat zette de toenmalige politieke leiders van de VS en Sovjet-Unie onder druk om belangrijke ontwapeningsakkoorden te sluiten.

Scientists de klok bij. Toen ze voor het eerst gelanceerd werd in 1947, stond de klok als gevolg van de toen heersende nucleaire dreiging op zeven minuten voor twaalf.

Anno 2021 staat de klok op 100 seconden voor twaalf. Nooit eerder stond ze zo dicht bij middernacht! De nucleaire wetenschappers sturen op die manier een dringende waarschuwing de wereld in: de internationale veiligheid is er slechter aan toe dan op het hoogtepunt van de Koude Oorlog. Bulletin of the Atomic Scientists spreekt van twee existentiële gevaren voor onze planeet: een nucleaire oorlog en de klimaatveranderingen⁽⁵⁾.

Waarom is de nucleaire dreiging momenteel zo groot? Er lijkt een einde gekomen aan de afbouw van de kernwapenarsenalen, er worden nieuwe nucleaire wapens ontwikkeld, wapen-

beheersingsverdragen werden opgezegd en het belang van kernwapens in de militaire doctrines is opnieuw toegenomen. Dit gebeurt binnen een context van stijgende geopolitieke spanningen in een multipolaire wereld. De bereidheid om samen naar oplossingen te zoeken, lijkt veraf.

NIEUWE KERNBOMMEN VOOR BELGIË

De toenemende nucleaire dreiging is deels een gevolg van de huidige vernieuwing en uitbreiding van de verschillende kernwapenarsenalen. Ook de VS-kernwapens in Europa vallen onder het vernieuwingsprogramma. De huidige B61-bommen in Kleine Brogel worden tussen 2022 en 2024 vervangen door een nieuw type, de B61-12. Deze kernbommen worden -heel eufemistisch- 'mini-nukes'

(5) <https://thebulletin.org/doomsday-clock/current-time?fbclid=IwARIT5nMdYpD6YM94ADbk3wAEtcH3nKTvypmF-JF4EYJ47AgUeeiv-dKGQrE>

genoemd, omdat ze ook ingesteld kunnen worden op een 'kleinere' explosiekracht (tussen de 0,3 kiloton en 50 kiloton TNT). De B61-12 kernbommen beschikken bovendien over een nieuw staartstuk, wat ze wendbaarder maakt en waardoor ze dus gericht naar een doelwit gestuurd kunnen worden. Het verhogen van de inzetbaarheid van kernwapens is een gevaarlijke evolutie.

KERNWAPENS ZIJN VATBAAR VOOR ONGELUKKEN DOOR MENSELIJKE EN TECHNOLOGISCHE FOUTEN

Een toegenomen gevaar op het gebruik van kernwapens, vergroot ook de kans op ongelukken. De afgelopen decennia vonden er tientallen plaats (zogenaamde 'Broken Arrows'), waarbij een kernramp soms maar op het nippertje is uitgebleven. Een belangrijk historisch voorbeeld is het ongeluk boven het Spaanse vissersdorpje Palomares.

In de jaren 1960 besliste de Generale Staf van het VS-leger dat een aantal bommenwerpers permanent in de lucht moesten blijven, de zogenaamde operatie 'Chrome Dome' (1960-'68). Het doel was in staat te zijn een verrassingsaanval uit te voeren op de Sovjet-Unie of onmiddellijk een Sovjet-aanval te vergelden. In 1966 liep het mis toen één van de met kernwapens geladen B-52 vliegtuigen in de lucht moest bijtanken. Tijdens het manoeuvre was er een botsing en explodeerde het tankvliegtuig. De B-52 bommenwerper raakte daarbij beschadigd en tuimelde vervolgens naar beneden. Vier kernbommen vielen uit het laadruim. De eerste drie bommen werden snel teruggevonden. Eén bom was nog

intact doordat de gekoppelde parachute was opengegaan. Bij de andere twee bommen was de schade groter. Hoewel een kernexplosie uitbleef, kwam er heel wat plutonium vrij. Een groot stuk van het gebied waar de bommen terechtkwamen (zo'n 200 hectare) is vandaag nog altijd radioactief vervuild. De vierde bom werd pas 80 dagen na het ongeluk teruggevonden in zee. Dit voorval is slechts één van de vijf zware accidenten met kernwapens die zich voordeden tijdens deze waanzinnige militaire operatie.

Ook in de recentere geschiedenis zijn er tal van ongelukken gedocumenteerd, zoals de botsing in 2009 tussen twee nucleaire duikboten -een Britse en een Franse- in de Atlantische Oceaan. Ongelukken met kernwapens vanwege technologische problemen of menselijke fouten vallen nooit uit te sluiten.

“De geschiedenis van nucleaire wapens is nauw verweven met de geschiedenis van kolonisering en racisme. Er moet niet alleen een einde komen aan kernwapens en nucleaire proeven, er moet ook hulp en compensatie zijn voor mensen en gebieden die de nefaste gevolgen dragen.”

Naima Charkaoui - Auteur van onder meer het boek ‘Racisme: Over wonden en veerkracht’

Kernwapens en racisme

Tussen 1945 en 2017 vonden er meer dan tweeduizend testen met kernwapens plaats. Ze werden doorgaans uitgevoerd in afgelegen gebieden, bewoond door inheemse volkeren die vaak verdreven werden, of in gekoloniseerde landen. Zelfs jaren na het stopzetten van de kernproeven en de sluiting van de testlocaties bleven de betrokken gebieden radioactief en onbewoonbaar. In Australië werd het Aboriginal Kokatha-volk bijvoorbeeld het slachtoffer van de nucleaire testen uitgevoerd door het Verenigd Koninkrijk. De Aboriginal-bevolking werd permanent vervreemd van hun gronden en traditionele manier van leven. Hoewel de testen zijn stopgezet, kunnen de Kokatha niet meer terug naar hun voorouderlijke gronden en religieuze plaatsen.

De radioactiviteit die vrijkomt bij atoomtesten heeft ook heel wat kankers of andere chronische ziekten veroorzaakt. Nog steeds zijn mensen in bijvoorbeeld Kazachstan, Algerije en de Marshalleilanden het slachtoffer van stralingsgerelateerde aandoeningen.

Hoewel er nu een sterk taboe bestaat rond nucleaire testen, worden de getroffen vaak aan hun lot overgelaten en blijven hele gebieden verontreinigd. Het Verbodsverdrag op Kernwapens wil daar verandering in brengen. Landen die het ratificeren, moeten hulp verlenen aan slachtoffers en meewerken aan de 'opkuis' van vervuilde voormalige testlocaties.

5. Wat gebeurt er op het internationale niveau rond kernwapens?

Het was de VS die als eerste kernwapens ontwikkelde, testte en met de atoomaanvallen in 1945 op de Japanse steden Hiroshima en Nagasaki gebruikte. Het kernwapen-monopolie van de Verenigde Staten was echter van korte duur.

De Sovjet-Unie ontwikkelde kernwapens in 1949, kort daarop gevolgd door het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en China. Ook een aantal andere landen, zoals Zuid-Afrika, Zweden en Argentinië, startten hun (onder-tussen stopgezette) eigen kernwapen-programma's. De massavernietigingswapens verspreidden zich dus aan sneltempo over de hele planeet. In de jaren 1960 groeide de overtuiging dat deze gevaarlijke 'proliferatie' van kernwapens afgestopt moest worden. Zo begonnen de onderhandelingen om de verdere verspreiding van kernwapens tegen te gaan.

■ NON-PROLIFERATIEVERDRAG (NPT)
In 1970 kwam het Non-proliferatieverdrag tot stand. Het verdrag steunt op drie pijlers die nauw met elkaar verbonden zijn:

> 1. Non-proliferatie of het voorkomen van de verdere verspreiding van kernwapens:

De kernwapenstaten VS, Rusland, China, Frankrijk en het VK verbinden zich ertoe geen kernwapens over te dragen naar niet-kernwapenstaten en ook geen hulp te bieden bij de ontwikkeling ervan (Artikel 1). De niet-kernwapenstaten verbinden zich ertoe om geen kernwapens te ontwikkelen of te verwerven (Artikel 2).

> 2. Nucleaire ontwapening: In Artikel 6 van het verdrag verbinden zowel kernwapen- als niet-kernwapenstaten zich

ertoe “te goeder trouw onderhandelingen na te streven over doeltreffende maatregelen met betrekking tot een snelle beëindiging van de nucleaire wapenwedloop en tot nucleaire ontwapening, en over een verdrag inzake algemene en volledige ontwapening...”.

“De massavernietigingswapens verspreidden zich aan sneltempo over de hele planeet. In de jaren 1960 groeide de overtuiging dat deze gevaarlijke ‘proliferatie’ van kernwapens afge-stopt moest worden. Zo begonnen de onderhandelingen om de verdere verspreiding van kernwapens tegen te gaan.”

> 3. Vreedzaam gebruik van kernenergie:

De verworven nucleaire technologie moet voor iedereen beschikbaar zijn voor vreedzame, civiele doeleinden zoals kernenergie. Het Internationaal Atoomenergieagentschap (IAEA) zal daarop toezien door regelmatig controles uit te oefenen.

Hoewel het NPT na een halve eeuw nog steeds beschouwd wordt als de hoeksteen van kernontwapening, worden ook de tekortkomingen en de hiaten van dit verdrag duidelijk.

Het NPT verhinderde niet dat Israël,

Pakistan, India en Noord-Korea kernwapens konden verwerven. Er werd ook geen werk gemaakt van algehele nucleaire ontwapening (Artikel 6), omdat de opstellers van het NPT geen juridische verplichtingen en geen deadline voorzien hadden.

Vermits er op het vlak van kernontwapening geen vooruitgang wordt geboekt, stellen verschillende landen de doeltreffendheid van het NPT in vraag. Het verdrag lijkt immers enkel een situatie te bestendigen waarin geprivilegieerde landen kernwapens mogen behouden, terwijl de rest van de wereld moet beloven er geen te bemachtigen. Tegelijkertijd zien we bij de aangesloten partijen ook heel wat schendingen die ingaan tegen de geest van het NPT: de vernieuwing en uitbreiding van de bestaande kernwapenarsenalen, het weigeren van controle van het Internationaal Atoomenergieagentschap, enz. *(vervolg op pagina 30)*

Wist je dat

België lid is van het NPT en daarom geen overdracht van of controle over kernwapens mag verwerven? Nochtans liggen er in ons land naar schatting 20 VS-kernbommen en trainen Belgische gevechtspiloten met Belgische F-16's om deze kernbommen in te zetten. Dat druist behoorlijk in tegen de geest én de letter van het akkoord, niet?

Herdenking van de slachtoffers
van de atoomaanvallen
op Hiroshima en Nagasaki.

Kernwapens en mensenrechten

Het gebruik van nucleaire wapens is een schending van de mensenrechten. Eerst en vooral is het een schending van het recht op leven. Het inzetten van een massavernietigingswapen kan nooit het 'minimum nodige geweld' vertegenwoordigen dat een staat volgens het internationaal recht mag inzetten in het geval van een gewapend conflict. Volgens de Mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties is niet enkel het gebruik van kernwapens, maar ook het dreigen ermee, een schending van het recht op leven.

Daarnaast is de radioactieve neerslag die zich verspreidt bij een nucleaire explosie, een schending van het recht om vrij te zijn van een wrede, onmenselijke en ontorende behandeling. Deze neerslag brengt niet enkel schade teweeg bij mensen, maar tast ook de omgeving aan, dikwijls permanent. Zo wordt het recht op een gezonde omgeving voor generaties geschonden.

Dit is niet enkel een 'wat als'-verhaal. Deze rechten werden al duizenden keren geschonden als gevolg van de vele nucleaire testen die plaatsvonden tussen 1945 en 2017.

“Kernwapens zijn onverenigbaar met het recht op leven omdat het massavernietigingswapens zijn. Ze maken willekeurige slachtoffers, en doden een onredelijk groot aantal mensen.”

**Eva Brems - Professor Mensenrechten
Universiteit Gent**

HET VERBODSVERDRAG OP KERNWAPENS (TPNW)

Naar aanleiding van deze tekortkomingen en als verdere uitwerking van Artikel 6 van het NPT werd onder auspiciën van de Verenigde Naties (VN) het Verdrag inzake het Verbod op Kernwapens (TPNW) onderhandeld, onder meer op initiatief van ICAN. Dit internationaal netwerk voor de afschaffing van kernwapens werd in 2017 voor zijn inspanningen beloond met de Nobelprijs voor de Vrede.

Op 7 juli 2017 schaalden 122 landen zich in de Algemene Vergadering van de VN achter het TPNW. Het Verbodsverdrag is, in tegenstelling tot het Non-Proliferatieverdrag, gelijk voor alle partijen die het ratificeren. Het verbiedt landen om kernwapens te ontwikkelen, te testen, te produceren, te fabriceren,

over te dragen, te bezitten, op te slaan, in te zetten of te dreigen met het gebruik ervan, en om toe te staan dat er kernwapens gestationeerd worden op hun grondgebied.

Het TPNW omvat ook positieve verplichtingen. De belangrijkste zijn het helpen van slachtoffers van nucleaire testen en kernaanvallen, en het herstellen van getroffen gebieden.

Op 22 januari 2021, ruim 75 jaar nadat twee kernbommen Hiroshima en Nagasaki verwoestten, trad het Verbodsverdrag in werking en werden kernwapens eindelijk illegaal onder internationaal recht (net zoals biologische en chemische wapens). Het Verbodsverdrag is intussen door 54 landen geratificeerd en door 86 landen ondertekend. België hoort daar voorlopig nog niet bij⁽⁶⁾.

Wist je dat

België weigerde om deel te nemen aan de onderhandelingen over een verdrag dat kernwapens verbiedt en finaal ook tegen de goedkeuring van het Verbodsverdrag stemde? Hoewel in het federale regeerakkoord van 30 september 2020 werd afgesproken om te onderzoeken hoe het TPNW een nieuwe impuls kan geven aan multilaterale nucleaire ontwapening, stemde ons land een paar maand later tegen een resolutie in de Algemene Vergadering van de VN die het TPNW verwelkomde.

NIEUWE KRUISRAKETTEN VOOR EUROPA?

De nood aan een verdrag dat kernwapens verbiedt, werd duidelijker na het falen en opzeggen van verschillende wapenbeheersingsverdragen tijdens de voorbije jaren. Het 'Intermediate Range Nuclear Forces Treaty' (INF), hield in 2019 op te bestaan na de eenzijdige terugtrekking door de VS - een voorbeeld dat gevolgd werd door Rusland. Het verdrag verbood beide wereldmachten om nucleaire en conventionele grondraketten met een reikwijdte tussen de 500 en 5500 km te produceren, te bezitten en te ontplooiën. Het INF-verdrag, dat van kracht ging in 1988, heeft een heel belangrijke rol gespeeld bij de mondiale wapenbeheersing en zorgde voor de verwijdering van de Pershing II- en kruisraketten uit Europa, o.a. van de militaire vliegbasis Florennes in België. Nu het INF-verdrag niet meer bestaat, staat het de VS en Rusland opnieuw vrij om middellangeafstandsraketten te ontwikkelen. En dat gebeurt ook. In de huidige context van een

confrontatiepolitiek met Rusland wordt zelfs gevreesd dat er in Europa opnieuw middellangeafstandsraketten met kernkoppelingen opgesteld zullen worden.

VOORKOMEN DAT IRAN EEN KERNWAPEN ONTWIKKELT

De VS trok zich in 2018 ook terug uit het 'Joint Comprehensive Plan of Action' (JCPOA), het zogenaamde Iran-akkoord. Dat kwam na lang onderhandelen in 2015 tot stand tussen Iran en zeven partijen, nl. de vijf permanente leden van de VN-Veiligheidsraad (VS, China, Rusland, Frankrijk en het VK), Duitsland en de Europese Unie. De doelstelling van het akkoord was voorkomen dat Iran de nucleaire capaciteit zou ontwikkelen om op clandestiene wijze een kernwapen te produceren. In het verdrag werd afgesproken dat de internationale economische en financiële sancties tegen Iran zouden uitdoven als het land de overeengekomen voorwaarden uitvoerde. Dat betekende dat de Iraanse nucleaire installaties onder een streng internationaal

controleregime kwamen te staan en dat Teheran de omvang van zijn nucleair programma sterk zou terugschalen. Iran voldeed volgens het Internationaal Atoomenergieagentschap aan alle voorwaarden, maar toch besloot president Trump om uit het akkoord te stappen.

Als reactie op deze beslissing en op de zware financiële en economische sancties die de VS bijkomend oplegde aan Iran, besloot Teheran zich niet langer aan alle voorwaarden van het JCPOA te houden. Iran startte een deel van zijn door het akkoord verboden nucleaire activiteiten terug op, o.a. de productie van verrijkt uranium boven de limiet van 3,67%. De tijd nodig om genoeg hoogverrijkt uranium te produceren om als grondstof te dienen voor een kernbom, zou zo gereduceerd kunnen worden van een jaar tot enkele maanden. De nieuwe VS-president Joe Biden gaf aan terug te willen keren naar het Iran-akkoord, maar Washington talmt met de uitvoering.

■ BEPERKING VAN HET AANTAL ONTPLOOIDE STRATEGISCHE KERNWAPENS

Een bilateraal wapenbeheersingsakkoord dat onlangs wel hernieuwd werd, is New START ('Strategic Arms Reduction Treaty'). Nadat Trump jarenlang liet blijken geen interesse te hebben in de voortzetting ervan, werd het verdrag begin 2021 voor vijf jaar verlengd door de Russische president Poetin en VS-president Biden. Het New START-verdrag beperkt het aantal strategische nucleaire wapens dat ontplooid mag worden door Rusland en de VS tot maximum 1.550 kernkoppen. Als

dit akkoord zou verdwijnen, dan kunnen Rusland en de VS een ongelimiteerd aantal strategische kernwapens klaar houden voor gebruik.

■ NAVO EN KERNWAPENS

Vanaf 2010 stelde de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) voor het eerst zeer expliciet dat kernwapens één van de centrale pijlers vormen van haar algemene strategie. De nucleaire taakverdeling wordt al sinds jaar en dag afgesproken binnen de Nucleaire Planningsgroep (NPG) waar alle NAVO-lidstaten, behalve Frankrijk, deel van uitmaken. Volgens het huidige Strategisch Concept is de NAVO officieel voorstander van kernontwapening, maar zal het een nucleaire alliantie blijven zolang er kernwapens op de wereld zijn.

Hoewel de NAVO beweert een voorstander te zijn van kernontwapening, vertelt haar houding tegenover het Verdrag inzake het Verbod op Kernwapens iets helemaal anders. Al sinds de start van de onderhandelingen zet de NAVO druk op haar lidstaten om niet deel te nemen aan of in te stemmen met het verdrag. De NAVO positioneert het Verbodsverdrag als strijdig met het lidmaatschap van de NAVO, hoewel er in het oprichtingshandvest van deze militaire alliantie nergens melding gemaakt wordt van kernwapens.

“Voor vakbonden is het onaanvaardbaar dat er zonder sociaal overleg miljarden worden geïnvesteerd in buitenlandse bedrijven. We zijn niet overtuigd dat investeren in kernwapens en alles wat erbij hoort de veiligheid van de mensen verhoogt, integendeel. Enkel en alleen wanneer de mensen- en arbeidsrechten van de bevolking gerespecteerd worden, zal er stabiliteit, veiligheid en welvaart zijn! En dit kan zonder kernwapens!”

Miranda Ulens - Algemeen secretaris ABVV

Kernwapens en sociale grond- rechten

Niet enkel het bestaan van kernwapens, maar ook de uitgaven om de kernwapenpolitiek in stand te houden, vormen een bedreiging voor de sociale grondrechten van de bevolking. Deze bedreiging neemt alleen maar toe in de huidige context van een nieuwe kernwapenwedloop. De bestedingen aan het onderhoud en de ontwikkeling van kernwapens, gaan ten koste van investeringen in de gezondheidszorg, sociale zekerheid, onderwijs, enz. Kernwapens kosten dus niet enkel rechtstreeks, maar ook onrechtstreeks mensenlevens.

Dat er in België investeringen in de gezondheidszorg nodig zijn, werd op een pijnlijke manier blootgelegd door de COVID-19-crisis. Hoewel er de voorbije jaren geen middelen waren voor deze levensbelangrijke investeringen, werd er o.a. wel geld gevonden om nieuwe peperdure gevechtsvliegtuigen aan te kopen die de kernwapens in Kleine Brogel moeten kunnen vervoeren en afleveren.

Daarom is het tijd voor een nieuw sociaal contract, waarin we werken aan een gemeenschappelijke en menselijke veiligheid. Een veiligheid die gecreëerd wordt door een bescherming van werkgelegenheid, sociale zekerheid, enz. Een veiligheid gebaseerd op internationale samenwerking, die de rol van militaire apparaten reduceert en kernwapens overbodig maakt.

Word lid

Word lid van Vrede vzw en help ons vooruit in de strijd tegen kernwapens. Lid worden kan al vanaf €1 per maand. Als lid ontvang je ons driemaandelijks bewegingsblad 'Vredetelex' en jaarlijks een informatieve publicatie.

Ga naar www.vrede.be/lid

Colofon

Vrede vzw is, zoals de naam het zegt, een vredesbeweging. Onder het motto 'ontwapenen om te ontwikkelen', streven we naar een vreedzame en sociaal rechtvaardige internationale samenleving.

Deze brochure is een productie van Vrede vzw in samenwerking met de Belgische Coalitie tegen Kernwapens.

Vormgeving

www.what-s-in-a.name

Met dank aan

Eva Brems
Lien Vandamme
Els Hertogen
Naima Charkaoui
Miranda Ulens
Beatrice Fihn

Verantwoordelijke uitgever

Emmelien Lievens,
Dok Noord 4F bus 203, 9000 Gent

VREDE.BE

#nonukes.be

Steun ons

Steun Vrede vzw met een eenmalige gift op het rekeningnummer

BE25 8939 4408 3382 of online via www.vrede.be/steun-ons

Blijf op de hoogte

www.vrede.be

www.facebook.com/vredeovzw

www.instagram.com/vredeovzw

www.twitter.com/vredeovzw

www.youtube.com/vredeovzw

Laat je stem horen
voor een **KERNWAPENVRIJE** wereld
en kom in actie!